CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
юридичний факультет

Кафедра процесуального права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан юридичного факультету
проф. Віталій ГОРДЄЄВ
“ 2 ” серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

обов’язкова

Освітньо-професійна програма Право

Спеціальність D8 Право

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

юридичний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльне процесуальне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право.

Розробники: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри процесуального права Оксана Володимирівна Щербанюк, асистент кафедри процесуального права Георгій Георгійович Мойсей

Викладачі, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:
доктор юридичних наук, професор, професор кафедри процесуального права Оксана Володимирівна Щербанюк
асистент кафедри процесуального права Георгій Георгійович Мойсей

Погоджено з гарантом ОПП _____ д.ю.н., проф. Ігор КОВБАС

Затверджено на засіданні кафедри процесуального права

Протокол № 1 від «26» серпня 2026 року

Завідувач кафедри
процесуального права _____к.ю.н., доц. Ауріка ПАСКАР

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ PhD, ас. Лаура БЗОВА

Мета навчальної дисципліни

«Порівняльне процесуальне право» — формування у здобувачів магістерського рівня системних поглиблених знань про теоретико-методологічні засади, інституційні моделі та функціональні особливості процесуальних систем світу (цивільного, адміністративного, кримінального судочинства), а також вироблення практичних навичок порівняльно-правового аналізу для вирішення складних задач у професійній та науково-дослідній діяльності у сфері правосуддя.

Основні завдання дисципліни: **теоретико-пізнавальні завдання:** з'ясування методології порівняльно-процесуального дослідження (функціональний, контекстуальний, макро- та мікроаналіз); дослідження концептуальних відмінностей між змагальною (*adversarial*) та слідчо-розшуковою / офіційною (*inquisitorial*) моделями судочинства; вивчення специфіки процесуальних інститутів у романо-германській (*Civil Law*) та англо-американській (*Common Law*) правових сім'ях; засвоєння міжнародних і європейських стандартів правосуддя, зокрема гарантій права на справедливий судовий розгляд (ст. 6 ЄКПЛ, практики ЄСПЛ та Суду ЄС); п**рактично-прикладні завдання:** формування вмінь моделювати та застосовувати оптимальні процесуальні процедури з урахуванням європейського досвіду; оволодіння навичками порівняльного аналізу окремих інститутів (доказування, розкриття доказів, процесуальні угоди, альтернативне вирішення спорів, колективні позови); аналіз механізмів впровадження електронного правосуддя (*E-Justice*), онлайн-вирішення спорів (*ODR*) та елементів штучного інтелекту в судочинстві з дотриманням процесуальних гарантій; **прогностично-реформаторські завдання:** виявлення загальних тенденцій конвергенції (зближення) процесуально-правових систем у сучасній юридичній практиці; оцінка ефективності та ризиків рецепції іноземних процесуальних інститутів у національний правопорядок; розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного процесуального законодавства та судоустрою в контексті євроінтеграції України.

Пререквізитами для успішного опанування навчальної дисципліни є попер нє засвоєння здобувачами Конституційного судочинства, Адміністративного суд очинства, Кримінального процесуального права, Цивільного процесуального тощо.

Загальні компетенції (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК 11. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо.

ЗК 12. Здатність цінувати та поважати різноманіття та полікультурності.

ЗК 13. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 14. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв’язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також знання практики їх застосування.

СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

СК12. Здатність утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК 16. Здатність до порівняльно-правового аналізу моделей судочинства, процесуальних інститутів і механізмів захисту прав в Україні та Європейському Союзі.

Програмні результати навчання (РН)

РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

РН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

РН 3. Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

РН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати й обґрунтувати варіанти їх розв'язання.

РН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

РН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

РН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

РН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв’язок правової системи України з правовою системою Ради Європи та Європейського Союзу.

РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

РН 15. Мати практичні навички розв’язання проблем, пов’язаних з реалізацією процесуальних функцій суб’єктів правозастосування.

РН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв’язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

РН18. Використовувати результати порівняльно-правового аналізу процесуальних систем України та Європейського Союзу для формування правової позиції, підготовки процесуальних документів і захисту прав та інтересів учасників судового процесу

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	робота	завдання	
Денна	1	1	3	90	16	14	-	-	60	-	іспит
Заочна	1	1	3	90	4	4	-	-	82	-	іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин										
	Денна форма					Заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	**пр**	**ін д**	**с.р.**		**л**	**пр**	**лаб**	**ін д**	**с.р.**
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади порівняльного процесуального права, конституційного й адміністративного судочинства											
Тема 1. Теоретико-методологічні засади порівняльного процесуального права та процесуальні стандарти	14	2	2	-	10	14	-	-	-	-	14
Тема 2. Теоретичні проблеми конституційного процесуального права та моделей судового контролю	14	2	2	-	10	16	2	-	-	-	14
Тема 3. Доктринальні основи порівняльного адміністративного процесу (Judicial Review)	16	4	2	-	10	16	-	2	-	-	14
Разом по модулю 1	44	**8**	**6**	-	**30**	**46**	**2**	**2**	-	-	**42**
Змістовий модуль 2. Порівняльний аналіз окремих процесуальних інститутів, транскордонного судочинства та міжнародного цивільного процесу											
Тема 4. Теоретико-правові проблеми транскордонного доказування та доказового	9	2	2	-	5	10	-	-	-	-	10

права											
Тема 5. Теоретичні виміри міжнародної юрисдикції та суверенного імунітету держ ави	9	2	2	-	5	12	2	-	-	-	10
Тема 6. Доктринальні проб леми визнання та виконанн я іноземних судових рішень	14	2	2	-	10	12	-	2	-	-	10
Тема 7. Теоретичний аналіз колективних позовів та пре вентивної процесуальної ох орони	14	2	2	-	10	10	-	-	-	-	10
Разом по модулю 2	**46**	**8**	**8**	-	**30**	**44**	**2**	**2**	-	-	**40**
ВСЬОГО	**90**	**14**	**14**	-	**60**	**90**	**4**	**4**	-	-	**82**

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми
1.	**Тема 1. Теоретико-методологічні засади порівняльного процесуального права та про цесуальні стандарти** 1. Проблема конвергенції та дивергенції процесуальних систем (наближення Civil Law та C ommon Law). 2. Доктрина "активного судді" (Judicial Case Management) проти класичного пасивного арбі тра в англо-американському процесі. 3. Теоретичні моделі встановлення істини: концепція матеріальної/абсолютної істини прот и концепції процесуальної/формальної (вірогіднісної) істини. 4. Принцип процесуальної добросовісності (procedural good faith) та заборона зловживання процесуальними правами (estoppel, venire contra factum proprium). 5. Golder v. the United Kingdom (1975) — теоретичне обґрунтування автономності права на суд. 6. Edition Standard Verlags GmbH v. Austria (2004) — теоретичні межі рівності процесуальн их можливостей сторін.
2.	**Тема 2. Теоретичні проблеми конституційного процесуального права та моделей суд ового контролю** 1. Доктрина негативного законодавця Ганса Кельзена проти доктрини "живої конституції" (Living Constitution) та оригіналізму (Originalism). 2. Теоретичний конфлікт децентралізованої (американської) та централізованої (кельзенівс ької/європейської) моделей конституційного контролю. 3. Доктрина стримувань і противаг у процесі: межі судового активізму (judicial activism) та судового самообмеження (judicial restraint). 4. Теоретична природа конституційної скарги: захист суб'єктивного права особи проти об'є ктивного захисту конституційного порядку. 5. Marbury v. Madison (1803) — теоретична витокова модель конституційного перегляду. 6. Федеральний конституційний суд Німеччини (BVerfG): Lüth (1958) — теорія опосередко ваної дії конституційних прав у приватно-правових спорах (Drittwirkung).
3.	**Тема 3. Доктринальні основи порівняльного адміністративного процесу (Judicial Review)** 1. Суть концепції Rule of Law (A. B. Дайсі) у зіставленні з німецькою доктриною Rechtssta at та французькою Légalité.

	2. Теоретичне розмежування суб'єктивного адміністративного позову (захист порушеного права особи) та об'єктивного позову (Action populaire / порушення публічного порядку). 3. Доктрина оцінки адміністративної дискреції: межі втручання суду в дискреційні повноваження суб'єкта владних повноважень. 4. Структура та теорія трискладового тесту на пропорційність (Proportionality Test: придатність, необхідність, пропорційність у вузькому розумінні). 5. Суд ЄС (CJEU): C-120/78 Cassis de Dijon — теорія пропорційності у публічно-правовому регулюванні. 6. Палата Лордів Великої Британії: GCHQ Case [1985] — теоретична систематизація підстав судового перегляду дій влади (illegality, irrationality, procedural impropriety).
4.	**Тема 4. Теоретико-правові проблеми транскордонного доказування та доказового права** 1. Доктринальний конфлікт між інвігіляційним (розслідувальним) збором доказів суддею та приватним витребуванням доказів сторонами. 2. Теоретична природа інституту Pre-Trial Discovery: пошук істини чи інструмент процесуального тиску та зловживання? 3. Конфлікт доктрин "публічного інтересу" (State Secret Privilege / Public Interest Immunity) та права на захист. 4. Проблема екстратериторіальної юрисдикції національних судів при витребуванні доказів за кордоном та концепція суверенітету держав щодо доказів. 5. Intel Corp. v. Advanced Micro Devices, Inc. (2004) — розширельне теоретичне тлумачення статусу заявника за § 1782. 6. ZF Automotive US, Inc. v. Luxshare, Inc. (2022) — догматичне розмежування державних та приватних арбітражних органів.
5.	**Тема 5. Теоретичні виміри міжнародної юрисдикції та суверенного імунітету держави** 1. Доктринальне обґрунтування імунітету держави: концепція par in parem non habet imperium (рівний над рівним не має влади). 2. Критика теорії абсолютного імунітету та обґрунтування функціональної (обмеженої) теорії імунітету: розмежування актів jure imperii та jure gestionis. 3. Доктрина Act of State та доктрина forum non conveniens у загальному праві: теоретичні критерії та судовий розсуд. 4. Теоретична співвідносність імперативних норм міжнародного права (jus cogens) та процесуального імунітету держави (чи є катування/агресія винятком з імунітету?). 5. Germany v. Italy (2012) — теоретичне розмежування матеріально-правових норм jus cogens та процесуальних норм про імунітет. 6. Постанова у справі № 308/9708/19 (2022) — теоретична концепція втрати імунітету державою через вчинення актів агресії.
6.	**Тема 6. Доктринальні проблеми визнання та виконання іноземних судових рішень (2 год.)** 1. Теоретичні теорії визнання іноземних рішень: теорія "набутого права" (Vested Rights Theory), теорія міжнародної ввічливості (Comity Theory) та теорія "договірного зобов'язання" (Obligation Theory). 2. Доктрина процесуального публічного порядку (Procedural Public Policy): розмежування матеріального та процесуального застереження про публічний порядок. 3. Проблема транскордонної дії рішень публічно-правового характеру: теорія та доктрина Revenue Rule (невиконання іноземних податкових та публічних штрафів). 4. Концепція автоматичного визнання рішень без екзекватури у транснаціональному просторі (на прикладі ЄС). 5. C-7/98 Krombach v. Bamberski — доктринальне визначення меж "процесуального публічного порядку".

	6. Rubin v Eurofinance SA [2012] UKSC 46 — теоретичні підстави юрисдикційного погодження для визнання рішень.
7.	**Тема 7. Теоретичний аналіз колективних позовів та превентивної процесуальної охорони** 1. Теоретична природа колективного позову: правова природа представництва без доручення проти концепції процесуального співучасті. 2. Доктринальний конфлікт систем Opt-in (активна згода) та Opt-out (можливість виходу з процесу): проблема порушення принципу доступу до суду та індивідуальної автономії особи. 3. Теорія процесуального фінансування третіми особами (Third-Party Litigation Funding): етично-правові дилеми, доктрина champerty and maintenance. 4. Екстратериторіальність забезпечувальних заходів: теорія "персональної юрисдикції над відповідачем" як підстава для видачі всесвітнього арешту активів (Worldwide Freezing Order). 5. Wal-Mart Stores, Inc. v. Dukes (2011) — доктринальне визначення критерію "спільності правової проблеми" (commonality). 6. Privatbank v Kolomoisky [2019] EWCA Civ 1708 — теоретичні межі застосування екстратериторіальних накази про арешт майна.

Тематика практичних занять з переліком питань

	№	Назва теми
1.		**Тема 1. Стандарти справедливого суду та моделі цивільного й публічного процесу (2 год.)** 1. Проблема конвергенції (наближення) Civil Law та Common Law у процесуальному праві: вимушена необхідність чи втрата правової ідентичності? 2. Концепція "активного судді" (Judicial Case Management) проти класичного пасивного арбітра: де межа між ефективним керуванням справою та порушенням безсторонності? 3. Моделі встановлення істини в суді: доктрина об'єктивної (матеріальної) істини проти формальної (вірогіднісної) істини у змагальному процесі. 4. Принцип процесуальної добросовісності (procedural good faith): юридична природа заборони зловживання правами (estoppel, venire contra factum proprium). 5. Golder v. UK (1975), Airey v. Ireland (1979), Kress v. France (2001) — автономне право на доступ до суду та процесуальна рівність. 6. C-205/20 ECR v. Commission — дотримання гарантій рівності сторін (equality of arms).
2.		**Тема 2. Порівняльне конституційне процесуальне право та моделі судового контролю *(2 год.)*.** 1. Доктрина "негативного законодавця" Ганса Кельзена проти теорії "живої конституції" (Living Constitution) та оригіналізму (Originalism). 2. Децентралізована (американська) модель конституційного контролю проти централізованої (європейської): переваги та ризики для правопорядку. 3. Межі судового активізму (judicial activism) та судового самообмеження (judicial restraint) при інтерпретації конституційних норм. 4. Теоретична природа конституційної скарги: захист суб'єктивного порушеного права особи чи об'єктивний захист конституційного ладу?

		5. Верховний Суд США: Marbury v. Madison (1803) — витокова практика децентралізованого контролю. 6. Федеральний конституційний суд Німеччини (BVerfG): Lüth-Urteil (1958) — доктрина Drittwirkung (пряма дія конституційних прав у спорах між приватними особами). 7. Конституційний Суд України: Рішення щодо критеріїв прийнятності індивідуальної конституційної скарги.
3.		**Тема 3. Доктринальні основи адміністративного процесу та судовий контроль (Judicial Review) (2 год.)** 1. Концепція Rule of Law (А. В. Дайсі) у зіставленні з континентальними доктринами Rechtsstaat (Німеччина) та Légalité (Франція). 2. Теоретичне розмежування суб'єктивного адміністративного позову (захист права) та об'єктивного позову (Action populaire / оскарження порушення публічного порядку). 3. Межі судового втручання в адміністративну дискрецію: де закінчується контроль правомірності і починається підміна суб'єкта владних повноважень? 4. Догматика трискладового тесту на пропорційність (Proportionality Test): придатність, необхідність та пропорційність у вузькому розумінні (stricto sensu). 5. C-120/78 Cassis de Dijon, C-331/88 Fedesa — стандарти тесту на пропорційність. 6. GCHQ Case [1985] — класифікація підстав для судового перегляду (illegality, irrationality, procedural impropriety). 7. Касаційний адміністративний суд у складі ВС: Практика оцінки меж дискреції та перевірки пропорційності рішень органів влади.
4.		**Тема 4. Транскордонний збір доказів: 28 U.S.C. § 1782 проти блокуючих законів та GDPR (2 год.)** 1. Інвігіляційний (розслідувальний) збір доказів суддею проти приватного витребування доказів сторонами: співвідношення публічного та приватного інтересу. 2. Процесуальна природа інституту Pre-Trial Discovery: ефективний пошук істини чи інструмент процесуального тиску та комерційного шпигунства? 3. Теоретичний конфлікт між доктриною "державної таємниці" (Public Interest Immunity) та фундаментальним правом особи на захист і доступ до доказів. 4. Проблема екстратериторіальної юрисдикції національних судів при витребуванні доказів за кордоном та концепція суверенітету держав. 5. Intel Corp. v. Advanced Micro Devices, Inc. (2004) — критерії надання доказової допомоги іноземним судам за § 1782. 6. ZF Automotive US, Inc. v. Luxshare, Inc. (2022) — обмеження дії § 1782 щодо приватних міжнародних арбітражів. 7. Справа In re Aerospatiale — застосування законів про блокування (French Blocking Statute).
5.		**Тема 5. Цивільний та адміністративний імунітет держави: позови про відшкодування шкоди (2 год.)** 1. Доктринальне обґрунтування імунітету держави: концепція par in parem non habet imperium (рівний над рівним не має влади) у XXI столітті. 2. Критика теорії абсолютного імунітету: теоретичні критерії розмежування актів владних повноважень (jure imperii) та комерційних актів (jure gestionis). 3. Доктрина Act of State та доктрина forum non conveniens у загальному праві: співвідношення з правом на судовий захист. 4. Теоретичне співвідношення імперативних норм міжнародного права (jus cogens) та процесуального імунітету держави (чи є катування/агресія винятком з імунітету?). 5. Germany v. Italy: Greece intervening (2012) — процесуальний імунітет держави при порушенні jus cogens. 6. Постанови у справах № 308/9708/19 (2022) та № 760/17232/20 (2023) — концепція обмеження судового імунітету держави-агресора (РФ).

		7. Cudak v. Lithuania (2010), Jones and Others v. the UK (2014) — імунітет держави у тру дових та цивільних спорах.
6.		**Тема 6. Визнання та виконання іноземних судових рішень і публічно-правових актів (2 год.)** 1. Теоретичні основи визнання іноземних рішень: теорія "набутого права" (Vested Rights), теорія міжнародної ввічливості (Comity Theory) та теорія "договірного зобов'язання" (Obligation Theory). 2. Розмежування матеріального та процесуального застереження про публічний порядок (Procedural Public Policy Exception). 3. Проблема транскордонної дії рішень публічно-правового характеру: теорія та доктрина Revenue Rule (відмова у виконанні іноземних податкових та публічних штрафів). 4. Концепція автоматичного визнання рішень без процедури екзекватури: досвід ЄС проти загальносвітової практики. 5. C-7/98 Krombach v. Bamberski — грубе порушення фундаментальних процесуальних прав як підстава для відмови у визнанні рішення. 6. Rubin v Eurofinance SA [2012] UKSC 46 — межі екстратериторіальної юрисдикції та визнання рішень.
7.		**Тема 7. Колективні позови (Class Actions) та всесвітній арешт активів (Worldwide Free zing Orders) (2 год.)** 1. Правова природа колективного позову: представництво без доручення проти процес уальної співучасті. 2. Доктринальний конфлікт систем Opt-in (активна згода) та Opt-out (можливість вихо ду): проблема дотримання принципу індивідуальної автономії та доступу до суду. 3. Теорія процесуального фінансування третіми особами (Third-Party Litigation Fundin g — TPLF): етичні дилеми, доктрина champerty and maintenance. 4. Екстратериторіальність забезпечувальних заходів: теорія "персональної юрисдикції над відповідачем" як підстава для видачі всесвітнього арешту активів (Worldwide Freezing Order). 5. Wal-Mart Stores, Inc. v. Dukes (2011) — критерії сертифікації колективного позову за Rule 23 FRCP (стандарт commonality). 6. Merricks v Mastercard Incorporated [2020] UKSC 51 — стандарти доказування збитків у колективних позовах за моделлю Opt-out.

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть годин
1.	**Тема 1. Методологія порівняльного проц есуального права та європейські стандар ти правосуддя**	1. **Порівняльно-аналітична таблиця:** Складіть порівняльну таблицю «Застосування штучного інтелекту в судочинстві: досвід ЄС, США та країн Азії». Вкажіть сфери застосування (оцінка ризиків, підготовка рішень, аналіз прецедентів) та визначте ключові процесуальні ризики для кожної моделі. 2. **Аналіз практики ЄСПЛ:** Підготуйте аналітичну довідку щодо 2–3 рішень ЄСПЛ проти України або інших держав ЄС, де констатовано порушення ст. 6 ЄКПЛ у контексті цифровізації процесу (наприклад, проведення відеоконференцій) або	10

		порушення принципу «рівності зброї». 3. **Дискусійне есе (на вибір):** «Право на людський перегляд (*human-in-the-loop*) як фундаментальна гарантія справедливого суду в епоху предиктивного правосуддя».	
2.	**Тема 2. Судові системи та конституційні засади процесу**	1.**Структурно-логічна схема:** Побудуйте порівняльну схему дуалістичної (на прикладі Франції або Німеччини) та моністичної (на прикладі США) моделей судоустрою із зазначенням місця адміністративної юрисдикції. 2.**Практичний кейс та аналіз:** Порівняйте процесуальний статус, порядок формування та розподіл повноважень між суддею та представниками громадськості у складах: 3.Класичного суду присяжних (*Jury Trial* у США/Англії); 4.Шефенського суду (*Schöffengericht* у Німеччині). 5.**Аналітичне завдання:** Підготуйте огляд впливу рішень органів конституційного контролю (наприклад, Конституційного Суду України або ФКС Німеччини) на трансформацію принципу *due process of law* в цивільному/адміністративному судочинстві.	10
3.	**Тема 3. Порівняльне конституційне процесуальне право та конституційний контроль**	1.**Порівняльна таблиця:** Зіставте децентралізовану (американську) та централізовану (австрійську/континентальну) моделі конституційного контролю за критеріями: суб'єкти звернення, часовий вимір контролю (попередній/наступний), процесуальні наслідки визнання акта неконституційним. 2.**Дослідження інституту скарги:** Складіть порівняльний аналіз процедури подання та критеріїв прийнятивності індивідуальної конституційної скарги в Німеччині (*Verfassungsbeschwerde*), Іспанії (*amparo*) та Україні. 3.**Моделювання процесу:** Опишіть процесуальні особливості розгляду справ у Верховному Суді США	10

		(процедура *certiorari*) та порівняйте їх із порядком відкриття провадження у Конституційному Суді країни ЄС.	
4.	**Тема 4. Захист публічно-правових інтересів та процесуальні моделі адміністративної юрисдикції**	1. **Аналіз судового контролю:** Проаналізуйте та порівняйте процесуальні механізми перевірки акта публічної адміністрації через французьку Державну раду (*Conseil d'État*), адміністративні суди Німеччини та інститут *Judicial Review* у Common Law. 2. **Кейс-стаді (Оцінка дискреції):** Підберіть 2 судових рішення (одне вітчизняне, одне іноземне — ЄС чи США), де суд оцінював межі втручання в дискреційні повноваження органу влади. Визначте, які критерії (пропорційність, обґрунтованість, відсутність зловживання) застосував суд. 3. **Реферат та презентація:** «Принцип пропорційності як процесуальний фільтр під час здійснення судового контролю за діями публічної адміністрації».	5
5.	**Тема 5. Порівняльне міжнародне цивільне процесуальне право та транскордонне судочинство**	1. **Вирішення кейсу:** Складіть юридичний висновок (*legal opinion*) щодо визначення міжнародної юрисдикції та порядку виконання рішення іноземного суду у цивільно-комерційному спорі на основі Регламенту ЄС Bruxelles I bis. 2. **Аналітична довідка:** Дослідіть судову практику застосування застереження про публічний порядок (*public policy exception*) як підстави для відмови у визнанні й виконанні іноземного судового рішення (на прикладі практики судів України або країн ЄС). 3. **Порівняльний аналіз Гаазьких конвенцій:** Складіть алгоритм дій адвоката щодо: 4. Вручення судових документів за кордоном (Гаазька конвенція 1965 р.); 5. Отримання доказів за кордоном (Гаазька конвенція 1970 р.).	5
6.	**Тема 6. Процесуальні гарантії захисту прав людини у надзвичайних режимах та під час збройних конфліктів**	1. **Аналітичний огляд:** Підготуйте аналіз офіційних повідомлень про відступ від зобов'язань (*derogation*) за ст. 15 ЄКПЛ та ст. 4 МПГПП, поданих Україною та іншими державами в умовах надзвичайного/воєнного стану.	10

		2. **Дослідження судової практики:** Проаналізуйте рішення ЄСПЛ щодо меж обмеження процесуальних прав у зонах збройних конфліктів або під час антитерористичних операцій (наприклад, справи *Hassan v. the United Kingdom*, *Georgia v. Russia* тощо). 3. **Практичний алгоритм:** Розробіть рекомендації щодо забезпечення процесуальних гарантій права на справедливий суд (забезпечення участі сторони, безпека процесів, зміна підсудності) під час функціонування судів в умовах воєнного стану.	
7.	**Тема 7. Професійна етика та стандарти процесуальної поведінки судових учасників**	1. **Аналіз етичних стандартів:** Підготуйте доповідь про застосування Бангалорських принципів поведінки суддів у практиці дисциплінарних органів щодо суддів в Україні та країнах ЄС. 2. **Порівняльна таблиця:** Зіставте інститути *Attorney-Client Privilege* (в країнах Common Law) та *Professional Secrecy* (в країнах Civil Law) за критеріями: обсяг захищеної інформації, підстави для розкриття, гарантії від вилучення документів під час обшуку. 3. **Аналіз процесуальних зловживань:** Підберіть приклади з практики іноземних та українських судів щодо кваліфікації дій учасників справи як «зловживання процесуальними правами» та порівняйте процесуальні наслідки (штрафи, зустрічне забезпечення, заходи примусу).	10

Згідно з робочою програмою, оцінювання самостійної роботи здійснюється в межах поточного контролю знань на практичних заняттях (шляхом оцінювання усних виступів, письмових робіт, есе, розв’язання кейсів та аналізу судових рішень) за 6-рівневою шкалою від 0 до 5 балів: 5 балів ставить за повне, глибоке та аргументоване володіння матеріалом із використанням додаткової літератури; 4 бали — за достатньо повне викладення з незначними неточностями; 3 бали — за загальне володіння змістом без глибокого аналізу та з суттєвими неточностями; 2 бали — за фрагментарний і поверховий виклад; 1 бал — за часткове володіння та невиконання більшості питань; 0 балів — за повне незнання матеріалу. Загалом бали за самостійну й аудиторну роботу по 7 темах двох модулів підсумовуються і складають до 50% (максимум 50 балів) від підсумкової оцінки з дисципліни, а виконання завдань вимагає дотримання

правил академічної доброчесності з обов'язковим вказанням факту використання штучного інтелекту, якщо такий застосовувався.

Методи навчання

Освітній процес із викладання навчальної дисципліни будується на поєднанні класичних словесних і наочних методів із сучасними інтерактивними технологія ми навчання legal tech. Під час лекційних занять застосовуються проблемні та бін арні виклади, лекції-дискусії та метод кейс-стаді, що дозволяє не лише засвоїти т еоретичні засади судового процесу, а й зрозуміти специфіку функціонування пра вових норм. Наочність забезпечується використанням презентаційних матеріалів схем процесуальних алгоритмів, електронних реєстрів.

На практичних заняттях та під час самостійної роботи перевага надається прак тико-орієнтованому та діяльнісному підходам. Основними методами є симуляцій ні ігри (моделювання судових засідань та проведення слідчих дій), юридичний ан аліз (Legal Analysis) рішень ЄСПЛ, ВС і МКС, розв'язання складних ситуаційних задач, а також метод проектів під час підготовки процесуальних документів.

Система контролю та оцінювання

- методи контролю: кумулятивний метод: 50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни студент набирає методом додавання балів, одержаних ним на кожному практичному занятті. Ще 50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни студент набирає за результатами складання екзамену;

- форми контролю:

поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання індивідуальних завдань шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, написання тематичних глосаріїв тощо); виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; аналізу та обґрунтування (чи заперечення) судових рішень; взаємоконтролю студентів у парах та малих групах тощо;

підсумковий контролі – екзамен, який максимально оцінюється у 50 балів і складається з двох частин: 1) усна відповідь студента по білету, який охоплює два теоретичних питання з навчальної дисципліни , кожне з яких оцінюється в 10 балів (в сумі максимально 20 балів); 2) комп'ютерне тестування по вирішенню тестових завдань з навчальної дисципліни «Порівняльне процесуальне право», у кількості 30 тестових завдань, кожне з яких оцінюється в 1 бал (в сумі максимально 30 балів).

Критерії поточного та підсумкового контролю

Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття	Критерії оцінювання
5 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
4 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
2 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
1 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (екземенаційна робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					
Т1	Т2	Т3	Т4	Т 5	Т6	Т7	50	100
11	11	13	6	8	5	6		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90-100)	Відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	Добре
Задовільно	D (60-69)	Задовільно
	E (50-59)	Достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов’язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Визначити поняття та предмет порівняльного процесуального права як наук ової дисципліни.
2. Розкрити зміст процесуальних стандартів справедливого суду в контексті ст атті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
3. Проаналізувати явище процесуальної конвергенції між системами контине нтального (Civil Law) та загального (Common Law) права.
4. Порівняти роль судді у цивільному процесі континентальної Європи (інститути ex officio) та країн англо-американської правової сім’ї (Judicial Case Managem ent).
5. Оцінити доктрину матеріальної (абсолютної) істини у зіставленні з концепц ією формальної (вірогіднісної) істини у змагальному судочинстві.
6. Обґрунтувати застосування принципу процесуальної добросовісності (proc edural good faith) та заборони зловживання правами (estoppel).
7. Визначити сутність принципу рівності процесуальних можливостей сторін (equality of arms) у публічно-правових та приватно-правових спорах.
8. Розкрити автономне значення поняття "цивільні права та обов’язки" в преце дентній практиці Європейського суду з прав людини.
9. Проаналізувати зміст Модельних правил цивільного процесу ELI / UNIDRO IT (2020) як інструменту гармонізації процесуального права в Європі.
10. З’ясувати специфіку розподілу тягаря доказування (burden of proof) у цивіл ьному, адміністративному та конституційному судочинстві.
11. Визначити особливості конституційного процесуального права як самості йного процесуального комплексу.
12. Розкрити теоретичні та практичні відмінності між децентралізованою (аме риканською) та централізованою (кельзенівською) моделями конституційного ко нтролю.

13. Проаналізувати доктрину "негативного законодавця" Ганса Кельзена у суч асній правозастосовній практиці.

14. Порівняти підходи оригіналізму (Originalism) та теорії "живої конституції" (Living Constitution) при інтерпретації конституційних норм.

15. Оцінити юридичну природу інституту індивідуальної конституційної скар ги в країнах Центрально-Східної Європи.

16. Обґрунтувати межі між судовим активізмом (judicial activism) та судовим с амообмеженням (judicial restraint) органів конституційної юрисдикції.

17. Визначити юридичні наслідки визнання закону неконституційним inter par tes (у США) та erga omnes (у Європі).

18. Розкрити доктрину пряма дія конституційних прав у відносинах між прива тними особами (Drittwirkung).

19. Проаналізувати стандарти Венеційської комісії щодо гарантій незалежнос ті суддів конституційних судів.

20. З’ясувати процесуальний порядок відбору та допустимості скарг у Федера льному конституційному суді Німеччини (Verfassungsbeschwerde).

21. Визначити співвідношення між концепціями Rule of Law (Common Law), Rechtsstaat (Німеччина) та Légalité (Франція).

22. Розкрити специфіку судового контролю за адміністративною дискрецією у порівняльному вимірі.

23. Проаналізувати процесуальну структуру трискладового тесту на пропорці йність (Proportionality Test).

24. Порівняти процедуру Judicial Review у Великій Британії та США із систем ою спеціалізованих адміністративних судів континентальної Європи.

25. Оцінити межі втручання суду в дискреційні повноваження органів виконав чої влади.

26. Обґрунтувати відмінності між суб'єктивним адміністративним позовом (за хист права) та об'єктивним позовом (Action populaire).

27. Визначити процесуальний зміст права на належне адміністративне обслуг овування (ст. 41 Хартії основних прав ЄС).

28. Розкрити доктрину Wednesbury unreasonableness в англо-американській пр оцесуальній теорії.

29. Проаналізувати роль концепції "процесуальної неналежності" (procedural i mpropriety) при оскарженні актів влади.

30. З’ясувати механізми виконання рішень адміністративних судів проти держ авних органів.

31. Визначити правовий статус і сфери застосування Гаазької конвенції про од ержання доказів за кордоном 1970 року.

32. Розкрити особливості процедури Pre-Trial Discovery за федеральними прав илами цивільного процесу США (Rule 26-37 FRCP).

33. Проаналізувати порядок застосування 28 U.S.C. § 1782 для витребування д оказів у США на запит іноземних процесів.

34. Порівняти європейську модель судового витребування доказів із американ ською системою досудового розкриття (Discovery).

35. Оцінити конфлікт між вимогами судового розкриття доказів у США та зак онодавством про захист персональних даних ЄС (GDPR).

36. Обґрунтувати призначення та сфери застосування Законів про блокування (Blocking Statutes) у країнах Європи.

37. Визначити доктрину привілею публічного інтересу (Public Interest Immunit y / State Secret Privilege) при витребуванні доказів.

38. Розкрити роль та юридичний статус Правил IBA з отримання доказів у між народному судочинстві та арбітражі.

39. Проаналізувати механізм електронного та цифрового доказування за Регла ментом ЄС № 2020/1783.

40. З’ясувати допустимість використання доказів, отриманих із порушенням п роцесуального порядку, у цивільних та адміністративних справах за кордоном.

41. Визначити зміст принципів par in parem non habet imperium та суверенного імунітету держави.

42. Розкрити еволюцію від теорії абсолютного імунітету держави до теорії об меженого (функціонального) імунітету.

43. Проаналізувати критерії розмежування актів jure imperii (владних) та актів jure gestionis (комерційних).

44. Порівняти доктрину forum non conveniens у країнах Common Law та жорст кі правила юрисдикції за Регламентом ЄС "Брюссель I bis".

45. Оцінити можливість подолання судового імунітету держави при вчиненні порушень імперативних норм міжнародного права (jus cogens).

46. Обґрунтувати застосування винятку щодо територіальної шкоди (Tort Exe mption / Human Rights Exemption) в законах про імунітет держав.

47. Визначити особливості імунітету державної власності від вжиття забезпеч увальних заходів та примусового виконання рішення.

48. Розкрити зміст доктрини Act of State у судовій практиці США та Великої Б ританії.

49. Проаналізувати положення Конвенції ООН про юрисдикційні імунітети де ржав та їх власності 2004 року.

50. З’ясувати юридичні підстави позбавлення імунітету держави-агресора в на ціональних судах.

51. Визначити правову природу процедури екзекватури та випадки її скасуван ня (на прикладі ЄС).

52. Розкрити зміст матеріального та процесуального застереження про публіч ний порядок (Public Policy Exception).

53. Проаналізувати доктрину Revenue Rule (відмова у виконанні іноземних пу блічно-правових та податкових рішень).

54. Порівняти модель колективних позовів Opt-in (Європа, Директива ЄС 2020 /1828) та модель Opt-out (США, Rule 23 FRCP).

55. Оцінити процесуальні наслідки застосування Наказу про всесвітній арешт активів (Worldwide Freezing Order / Mareva Injunction).

56. Обґрунтувати правові та етичні дилеми залучення фінансування судових п роцесів третіми особами (Third-Party Litigation Funding).

57. Визначити умови визнання й виконання іноземних судових рішень за Гааз ькою конвенцією 2019 року.

58. Розкрити сутність європейського наказу про накладення арешту на банківс ькі рахунки (Регламент ЄС № 655/2014 — ЕАРО).

59. Проаналізувати правила розподілу судових витрат (American Rule проти E nglish Rule / Loser Pays) та їхній вплив на доступ до суду.

60. З'ясувати специфіку виконання мирових угод, досягнутих за результатами міжнародної медіації (Сінгапурська конвенція 2018 року).

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється на основі Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти - https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity

Зарахування результатів неформальної освіти (онлайн-курсів, тренінгів, літні х шкіл від Prometheus, Coursera, Ради Європи чи НШСУ) здійснюється за заявою здобувача на підставі підтвердних сертифікатів із зазначенням обсягу годин та на бутих компетентностей. Надані документи розглядаються кафедрою на предмет ї х відповідності робочій програмі дисципліни.

Залежно від рівня покриття програмного матеріалу комісія ухвалює рішення п ро повне перезарахування дисципліни (при збігу понад 75% обсягу та результатів навчання) або часткове зарахування окремих тем, модулів чи практичних завдань Підсумкове рішення оформлюється протоколом кафедри з унесенням відповідни х балів до процесуальної відомості.

Рекомендована література:

- основна:

Class Actions in Europe: Holy Grail or a Wrong Trail? / ed. by A. Uzelac, S. Voet. C ham : Springer, 2021.

Research Handbook on International Procedural Law / ed. by J. Gomula, S. Wittich. Cheltenham : Edward Elgar, 2024.

The Cambridge Handbook of Comparative Law / ed. by M. Siems, P. J. Yap. Cambri dge : Cambridge University Press, 2024.

Andrews N. English Civil Procedure: Fundamentals of the New Civil Justice Syste m. Oxford : Oxford University Press.

Stürner R. The ELI / UNIDROIT Model European Rules of Civil Procedure: An Intr oduction to Their Basic Conceptions. Rabels Zeitschrift, 2022.

- рекомендована:

Степанова Т. В. Порівняльне процесуальне право : електрон. метод. посіб. для здобувачів другого (магістер.) рівня вищої освіти. Одеса, 2023. 133 с.

Judicial Review of Administrative Action across the Common Law World / ed. by S Jhaveri, M. Ramsden. Cambridge : Cambridge University Press, 2021.

Nagy C. I. Collective Actions in Europe: A Comparative, Economic and Transsystemic Analysis. Cham : Springer, 2019.

Інформаційні ресурси:

HUDOC (Європейський суд з прав людини) -https://hudoc.echr.coe.int/
CURIA (Суд Європейського Союзу) - https://curia.europa.eu/
EUR-Lex - https://eur-lex.europa.eu/

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- *допускається за умови* дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- *не допускається* використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- *додаткові обмеження чи вимоги* щодо використання ШІ *можуть визначатися* викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.